

Studia muzyczne – dwustopniowość i efekty kształcenia

Na początku parę słów o dwustopniowości (teraz już trzystopniowości) w wyższym szkolnictwie muzycznym. Były głosy (dotąd się odzywające), że dwustopniowość obniża poziom nauczania w tym sektorze. Zdaniem autora opracowania dwustopniowość nie ma absolutnie związku z jakością nauczania, biorąc pod uwagę chociażby efekty kształcenia w najbardziej renomowanych akademiach muzycznych w USA czy Anglii, wykorzystujących te struktury w swoich procesach edukacyjnych. Zdaniem autora opracowania cykliczność studiów muzycznych umożliwia znacznie bardziej elastyczne podejście do kwalifikacji uzyskiwanych przez naszych absolwentów, a poprzez to znacznie lepiej przystosowanych do dzisiejszego rynku pracy w naszym sektorze. Ponadto, obecnie rzecz wydaje się poza dyskusją, gdyż najnowsze wymagania dotyczące europejskich procesów akredytacyjnych ustanawiają cykliczność studiów muzycznych jako element nieodzowny. W Polsce wszystkie akademie muzyczne (jest ich osiem) mają struktury dwu-cykliczne, niektóre trzy-cykliczne (Warszawa, Kraków, Wrocław).

Wyższe szkolnictwo artystyczne ma swoją specyfikę. „Jakość”, a zwłaszcza artystyczna jakość, była i jest immanentnym założeniem edukacji artystycznej od jej samego początku. Artystyczna jakość zamierza ucieleśniać ideał, który nigdy nie może być w pełni osiągnięty, do którego jednak należy stale dążyć. Przybiera on różne formy i kształty, i często jest bezzwłocznie rozpoznawalny, ale trudny do opisania. Pojęcie akredytacji było zawsze związane z jakością. Normalnym sposobem zapewnienia, że mamy do czynienia z najwyższą jakością artystyczną, jest deklaracja innych artystów, którzy są uznawani za wybitnych specjalistów przez społeczeństwo i profesjonalistów. Ponieważ jakość artystyczna jest niedookreśloną koncepcją i może przybierać różne formy i kształty, w wielu wypadkach ocena artystycznej jakości jest sprawą trudną i niejednoznaczną. Przez długi czas zapewnienie publiczności, że jakość oferowana przez uczelnie artystyczne jest jakością najwyższą, nie stwarzało żadnych problemów. Obecnie sytuacja się zmieniła. Czasy bezwarunkowej wiary,

najwyższego „zaufania” do profesjonalnych autorytetów minęły. Ich miejsce zajęło współczesne, cokolwiek bardziej ekonomiczne spojrzenie na jakąkolwiek formę wyższego szkolnictwa, w tym również na edukację artystyczną. Wyższe szkolnictwo artystyczne stało się towarem, usługą oferowaną na rynku dla konsumentów. Jest opłacane przez rząd (czytaj: podatników), a rząd jest stale pod presją udowadniania, że pieniądze zainwestowane w wyższe szkolnictwo artystyczne są dobrze wydawane.

„W wyższym szkolnictwie muzycznym mówimy o artystycznej edukacji, artystycznym poziomie, artystycznej wymianie i artystycznej porównywalności. Do chwili obecnej, mimo wysiłków naszych poprzedników, nie został wynaleziony żaden system, który byłby w stanie opisać doświadczenie artystyczne w sposób kompletnie obiektywny. Oczywiście, doświadczenie artystyczne może podlegać ewaluacji: nie jest kompletnie subiektywne. Standardowa procedura ewaluacji artystycznej jakości leży w intersubiektywizmie: grupy najwyższego poziomu profesjonalistów formułują sądy wspólnie. Obserwatorzy zewnętrzni, którzy nie rozumieją, dlaczego nie rozwinęliśmy bardziej ekonomicznego systemu ewaluacji często z tego żartują, ale prostą prawdą jest to, że taki bardziej ekonomiczny system nie istnieje” – to wypowiedź Everta Bisschop Boele – członka grupy roboczej Polifonia Tuning AEC.

Problematyką tworzenia europejskiej przestrzeni edukacyjnej w zakresie wyższego szkolnictwa muzycznego zajmuje się Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen (AEC), założone w 1953 roku, zrzeszające obecnie 238 instytucji wyższego szkolnictwa muzycznego w Europie (w Polsce do AEC należą wszystkie Akademie Muzyczne). Głównym celem AEC jest promocja europejskiej kooperacji i rozwiązywanie zagadnień związanych z problematyką europejską w wyższym szkolnictwie muzycznym. AEC tworzyła bądź uczestniczyła w programach *Sokrates*, *Erasmus-Mundus*, *EU/USA*, *e Content*, *Culture 2000*, *Leonardo*. Główną siedzibą AEC jest obecnie Utrecht w Holandii.

Głównym ciałem zajmującym się zagadnieniami związanymi z wdrażaniem dezyderatów Deklaracji Bolońskiej i tworzeniem Europejskiej Przestrzeni Wyższego Szkolnictwa Muzycznego jest *Polifonia* - europejska sieć tematyczna, w której uczestniczy ponad 60 uczelni z 32 krajów naszego kontynentu. Czas działania *Polifonii* obejmował okres od 1 października 2004 do 1 października 2007. Celem projektu były dalsze studia i badania związane z Procesem Bolońskim, zbieranie informacji dotyczących poziomów edukacji muzycznej, śledzenie międzynarodowych trendów i zmian w profesji muzycznej. W ramach *Polifonii* działało 5 grup roboczych:

- The „Polifonia” Tuning working group,
- The „Polifonia” Pre-college working group,
- The „Polifonia” 3rd Cycle working group,
- The „Polifonia” Profession working group,
- The „Polifonia” working group for international relations coordinators.

Na początku zeszłego roku została ukonstytuowana nowa grupa robocza, związana z projektem „Accreditation in European Professional Music Training,, (Akredytacja w europejskim profesjonalnym szkolnictwie muzycznym).

W celu przyczynienia się do stworzenia porównywalnych struktur ramowych kwalifikacji i studiów jako części europejskiej przestrzeni wyższego szkolnictwa w dziedzinie muzyki, AEC „wyprodukowała” dwa ważne dokumenty:

1. Muzyczną wersję tzw. Shared Dublin Descriptors (Opisów Dublińskich),
2. AEC Learning Outcomes (Efekty kształcenia AEC) dla 1, 2 i 3 cyklu studiów muzycznych.

Oba te dokumenty mogą być użyte w procesach akredytacyjnych jako punkty odniesienia. Muzyczna wersja Shared Dublin Descriptors rozwinęła się w ramach erasmusowskiej sieci tematycznej Polifonia i nawiązuje w sposób bezpośredni do oryginalnych Shared Dublin Descriptors. Intencją przeformułowania było jasne wykazanie, że większość atrybutów sformułowanych w oryginalnych Dublin Descriptors ma zastosowanie również w sektorze muzycznym. Jak wszyscy zapewne wiemy, tak zwane Shared Dublin Descriptors były sformułowane przez Joint Quality Initiatives w ramach Procesu Bolońskiego w celu utworzenia struktur ramowych kwalifikacji dla Europejskiej Przestrzeni Wyższego Szkolnictwa (EHEA). Opisy te definiują w 16 zdaniach i trzech cyklach kwalifikacje związane z edukacją wyższą. Ministrowie edukacji wszystkich 45 krajów „bolońskich” zgodzili się podczas spotkania w Bergen w maju 2005 roku, że Shared Dublin Descriptors będą użyte jako punkty odniesienia dla rozwoju narodowych struktur ramowych kwalifikacji. Dlatego oczekuje się, że wszystkie stopnie nadawane przez instytucje szkolnictwa wyższego w krajach-sygnatariuszach Deklaracji Bolońskiej będą z nimi kompatybilne.

Dopasowanie muzycznej wersji opisów dublińskich do oryginalnych Shared Dublin Descriptors nie było sprawą łatwą. Pozwolę sobie zademonstrować porównanie tych opisów w wersji angielskiej (czerwonym kolorem zostały zaznaczone fragmenty poddane adaptacji):

Polifonia working paper

Dublin/Polifonia Descriptors

for 1st cycle awards in higher music education

Original Shared 'Dublin' Descriptors	Dublin/Polifonia Descriptors for 1 st cycle awards in higher music education
Qualifications that signify completion of the first cycle are awarded to students who:	Qualifications that signify completion of the first cycle in professional music training are awarded to students who:
1. have demonstrated knowledge and understanding in a field of study that builds upon and their general secondary education, and is typically at a level that, whilst supported by advanced textbooks, includes some aspects that will be informed by knowledge of the forefront of their field of study;	1. have demonstrated skills , knowledge and understanding in the field of music that build upon training undertaken within or concurrently with general secondary education and are typically at a level of advanced study and in the principal study area are informed by the experience of those at the forefront of their field;
2. can apply their knowledge and understanding in a manner that indicates a professional approach to their work or vocation, and have competences typically demonstrated through devising and sustaining arguments and solving problems within their field of study;	2. can apply their skills, knowledge and understanding in a manner that indicates a professional approach to their work or vocation, and have competences typically demonstrated practically as well as through devising and sustaining arguments and solving problems within their field of study;
3. have the ability to gather and interpret relevant data (usually within their field of study) to inform judgements that include reflection on relevant social, scientific or ethical issues;	3. have the ability to gather and interpret relevant data (usually within their field of study) to inform judgements within their practical and/or creative activity that include reflection on artistic and (where relevant) social, scientific or ethical issues;
4. can communicate information, ideas, problems and solutions to both specialist and non-specialist audiences;	4. can communicate information, ideas, problems and solutions to both specialist and non-specialist audiences;
5. have developed those learning skills that are necessary for them to continue to undertake further study with a high degree of autonomy.	5. have developed those learning skills that are necessary for them to continue to undertake further study with a high degree of autonomy.

Polifonia working paper

Dublin/Polifonia Descriptors
for 2nd cycle awards in higher music education

Original Shared 'Dublin' Descriptors	Dublin/Polifonia Descriptors for 2nd cycle awards in higher music education
Qualifications that signify completion of the second cycle are awarded to students who:	Qualifications that signify completion of the second cycle in professional music training are awarded to students who:
1. have demonstrated knowledge and understanding that is founded upon and extends and/or enhances that typically associated with Bachelor's level, and that provides a basis or opportunity for originality in developing and/or applying ideas, often within a research context;	1. have demonstrated skills , knowledge and understanding that are founded upon and extend and/or enhance those typically associated with first cycle level , and that provide a basis or opportunity for originality in developing and/or applying ideas, in the practical and/or creative sphere , often with a research dimension;
2. can apply their knowledge and understanding, and problem solving abilities in new or unfamiliar environments within broader (or multidisciplinary) contexts related to their field of study;	2. can apply their skills , knowledge and understanding, and problem solving abilities in new or unfamiliar environments within broader (or multidisciplinary) contexts related to their field of study;
3. have the ability to integrate knowledge and handle complexity, and formulate judgements with incomplete or limited information, but that include reflecting on social and ethical responsibilities linked to the application of their knowledge and judgements;	3. have the ability in the practical and/or creative sphere to integrate knowledge and handle complexity, to formulate judgements with incomplete or limited information, and to link these judgements to reflection on artistic and, where relevant, social and ethical responsibilities;
4. can communicate their conclusions, and the knowledge and rationale underpinning these, to specialist and non-specialist audiences clearly and unambiguously;	4. can communicate their conclusions through practical and/or creative activity and, where relevant , the knowledge and rationale underpinning these, to specialist and non-specialist audiences clearly and unambiguously;
5. have the learning skills to allow them to continue to study in a manner that may be largely self-directed or autonomous.	5. have the learning skills to allow them to continue to study in a manner that may be largely self-directed or autonomous.

Polifonia working paper

Dublin/Polifonia Descriptors

for 3rd cycle awards in higher music education

Original Shared 'Dublin' Descriptors	Dublin/Polifonia Descriptors for 3rd cycle awards in higher music education
Qualifications that signify completion of the 3 rd cycle are awarded to students who:	Qualifications that signify completion of the 3rd cycle in higher music education are awarded to students who:
1. have demonstrated a systematic understanding of a field of study and mastery of the skills and methods of research associated with that field;	1. have demonstrated a profound and systematic understanding of a field of musical study and mastery of the skills and methods of research and inquiry associated with that field;
2. have demonstrated the ability to conceive, design, implement and adapt a substantial process of research with scholarly integrity;	2. have demonstrated the ability to conceive, design, implement and adapt a substantial process of research with artistic and scholarly integrity;
3. have made a contribution through original research that extends the frontier of knowledge by developing a substantial body of work, some of which merits national or international refereed publication;	3. have made an original contribution through research and inquiry that extends the frontier of knowledge and artistic understanding by developing a substantial body of work that merits national and international recognition and dissemination ;
4. are capable of critical analysis, evaluation and synthesis of new and complex ideas;	4. are capable of critical analysis, evaluation and synthesis of new and complex ideas, artistic concepts and processes ;
5. can communicate with their peers, the larger scholarly community and with society in general about their areas of expertise;	5. can communicate with their peers, the larger artistic and scholarly community and with society in general about their areas of expertise;
6. can be expected to be able to promote, within academic and professional contexts, technological, social or cultural advancement in a knowledge based society;	6. can be expected to play a creative, proactive role in the advancement of artistic understanding within a knowledge based society;

Thumaczenie polskie Polifonia Dublin Descriptors na końcu tekstu.

W celu dalszego ustalenia wspólnych struktur ramowych dla programów edukacyjnych w wyższym szkolnictwie muzycznym, AEC stworzyła opis specyfiki programów nauczania i sposobów nauczania dla 1, 2 i 3 cyklu studiów, oraz opisy efektów kształcenia dla wszystkich trzech cykli, korespondujące z Polifonia Dublin Descriptors. Efekty kształcenia konstytuują związek pomiędzy Opisami Dublińskimi i indywidualnymi programami studiów. Efekty kształcenia są opisane poprzez kompetencje praktyczne, kompetencje oparte na wiedzy i kompetencje ogólne, które przeciętny student powinien nabyć po ukończeniu każdego cyklu studiów. Poprzez odniesienie się do efektów kształcenia w indywidualnym programie nauczania, istota i zawartość programowa studiów stają się bardziej zrozumiałe i przejrzyste. W ten sposób AEC Learning Outcomes mogą pomóc w lepszym zrozumieniu specyficznych cech poszczególnych programów nauczania w wyższym szkolnictwie muzycznym w Europie, jak również przybliżyć je szerszej publiczności, która może być mniej zorientowana w specyfice wyższego szkolnictwa muzycznego.

Chociaż Efekty kształcenia zostały stworzone w szerokiej konsultacji z instytucjami członkowskimi AEC, AEC nie chce być (ani nie życzy sobie być) w pozycji organizacji, narzucającej Efekty kształcenie indywidualnym instytucjom. Trzeba stwierdzić jednakowoż, że zaczynają być one coraz częściej używane przez instytucje wyższego szkolnictwa muzycznego przy projektowaniu swoich własnych programów nauczania, gdyż w sposób bezpośredni odnoszą się do Shared Dublin Descriptors, które, jak powiedziałem uprzednio, zostały zaaprobowane przez ministrów edukacji krajów bolońskich jako baza dla ramowych struktur kwalifikacji w Europejskiej Przestrzeni Szkolnictwa Wyższego.

Każdy muzyczny program edukacyjny, dla którego instytucja poszukuje procedur zapewnienia jakości i przeglądu akredytacyjnego, musi być spójny z ustawodawczymi wymaganiami krajowymi. Jednak, jeśli instytucja życzy sobie aby programy nauczania były kompatybilne z założeniami Procesu Bolońskiego, powinny być one spójne z kwalifikacjami wyartykułowanymi w Opisach Dublińskich. Shared Dublin Descriptors zakładają uzyskanie określonego poziomu kompetencji przy ukończeniu poszczególnych cykli studiów, które dotyczą przede wszystkim zdolności do:

- demonstrowania umiejętności, wiedzy i orientacji artystycznej (*knowledge and understanding*);
- wykorzystania swoich umiejętności, wiedzy i orientacji artystycznej w różnych kontekstach (*applying knowledge and understanding*);

- analizowania, krytycznej interpretacji i formułowania oryginalnych opinii i sądów (*making judgements*);
- komunikowania się w różnych aspektach (*communications skills*);
- rozwijania (poszerzania) swoich kwalifikacji (umiejętność uczenia się – *learning skills*).

W Efektach kształcenia mamy wyraźne odniesienia do wspomnianych wyżej kompetencji. Poszczególne efekty w sposób drobiazgowy badano pod względem możliwości ich adaptowania do wymagań Opisów Dublińskich:

**Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et
Musikhochschulen (AEC)
AEC Bologna Declaration Working Group**

**Studia I i II stopnia wyższej edukacji muzycznej
Cechy charakterystyczne, metody nauczania i efekty kształcenia**

Charakterystyka studiów I i II stopnia: programy i metody nauczania	
Studia I stopnia	Studia II stopnia
<ul style="list-style-type: none"> - Program nauczania powinien umożliwić osiągnięcie podstawowego poziomu profesjonalnego w zawodzie muzyka poprzez dostarczenie studentowi wiedzy ogólnej, jak również wspieranie go w dążeniu do intensywnego rozwoju w jego zasadniczej specjalności. - Program nauczania powinien być możliwie ściśle ustalony i zawierać wiele elementów obligatoryjnych. - Proces nauczania powinien być ukierunkowany i nadzorowany, przy jednoczesnym zachęcaniu studenta do rozwijania własnej indywidualności. 	<ul style="list-style-type: none"> - Program nauczania powinien przygotować studenta do pracy w zawodzie muzyka na wysokim poziomie artystycznym i umożliwić specjalizowanie się w dyscyplinach wymagających dalszych studiów. Jego celem jest pogłębienie i rozwinięcie wiedzy oraz umiejętności studenta związanych ze ściśle określoną specjalnością. - Program nauczania powinien być elastyczny i powinien umożliwiać indywidualny tok studiów. - Kształcenie studenta powinno być w przeważającej mierze indywidualne: nadzór pedagoga powinien polegać przede wszystkim na indywidualnym ukierunkowywaniu postępów studenta.

Efekty kształcenia: wprowadzenie	
Studia I stopnia	Studia II stopnia
Ponieważ program nauczania na studiach I stopnia jest dość ściśle ustalony i obejmuje szerokie spektrum wiedzy, możliwe jest wyodrębnienie pewnej liczby dziedzin, w których efekty nauczania u wszystkich studentów będą prawdopodobnie zbliżone zarówno w obrębie jednej uczelni, jak również w różnych uczelniach podobnego typu.	Ponieważ program nauczania na studiach II stopnia cechuje indywidualizacja (przynajmniej częściowa) procesu kształcenia, przy czym program zakłada zawężenie zakresu dyscyplin przy równoczesnym pogłębieniu studiów nad nimi, dużo trudniej jest na tym poziomie zdefiniować efekty nauczania. Niemniej, ogólnie rzecz ujmując, w obrębie studiów II stopnia można wyróżnić trzy kategorie studiów polegających na: <ul style="list-style-type: none"> - dalszym rozwoju osobowości i kwalifikacji artystycznych studenta, - dalszym rozwoju kwalifikacji o charakterze teoretyczno-badawczym, - połączeniu kwalifikacji artystycznych i teoretycznych.
Praktyczne efekty kształcenia – umiejętności	
Studia I stopnia	Studia II stopnia
<u>Umiejętności w zakresie ekspresji artystycznej</u> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni umieć tworzyć i realizować własne koncepcje artystyczne oraz dysponować umiejętnościami niezbędnymi do ich wyrażenia. B (+C) 	<u>Umiejętności w zakresie ekspresji artystycznej</u> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwentów powinna cechować wysoko rozwinięta osobowość artystyczna, umożliwiającą tworzenie, realizowanie i wyrażanie własnych koncepcji artystycznych. B (+C)
<u>Umiejętności w zakresie repertuaru</u> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni znać i, jeżeli to możliwe, wykonywać reprezentatywny repertuar związany z głównym kierunkiem studiów (specjalnością). W trakcie studiów powinni nabyć doświadczenia w wykonywaniu repertuaru w różnych stylach. B 	<u>Umiejętności w zakresie repertuaru</u> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni na bazie doświadczeń związanych ze studiami I stopnia móc budować obszerny repertuar, pogłębiając go w obszarze swojej specjalności. - Absolwenci powinni wykazywać się swobodą w interpretowaniu utworów reprezentujących różne style muzyczne i jednocześnie doskonalić się w jednym, wybranym przez siebie stylu. B
<u>Umiejętności pracy w zespole</u> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni być przygotowani do współdziałania z innymi muzykami w różnego typu zespołach. B 	<u>Umiejętności pracy w zespole</u> <ul style="list-style-type: none"> - Studenci zaangażowani w trakcie studiów II stopnia w działalność zespołów muzycznych powinni po ukończeniu tych studiów być zdolni do podjęcia wiodącej roli w takich zespołach. B (+C)

<p><u>Umiejętności ćwiczenia i pracy podczas prób</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni opanować efektywne techniki ćwiczenia, umożliwiające im ciągły rozwój poprzez samodzielną pracę. - W trakcie studiów powinni przyswoić sobie dobre nawyki dotyczące techniki i postawy, umożliwiające im operowanie ciałem w sposób najbardziej wydajny i bezpieczny (z punktu widzenia fizjologii). B (+C +E) 	<p>Umiejętności ćwiczenia i pracy podczas prób, czytania nut, słuchowe, twórcze i odtwórcze</p> <ul style="list-style-type: none"> - Programy nauczania na studiach II stopnia zakładają, że studenci już posiadli te umiejętności. Absolwenci studiów II stopnia powinni mieć pewność, że wszelkie ewentualne trudności w tym zakresie zostały przezwyciężone. Poprzez dalsze indywidualne studia powinni kontynuować rozwijanie tych umiejętności w stopniu wystarczającym do utrzymania i poszerzania zdolności do tworzenia, realizowania i wyrażania swoich koncepcji artystycznych. B (+C +D +E)
<p><u>Umiejętności czytania nut</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni opanować umiejętności umożliwiające im przekazanie dzieła muzycznego w pełni, a zatem przekazanie jego materiału dźwiękowego, formy i zawartych w nim idei. Przykładowo – powinni opanować czytanie nut w stopniu wystarczającym zarówno dla zrozumienia muzyki, jak i dla biegłego czytania <i>a 'vista</i>. B 	
<p><u>Umiejętności słuchowe, twórcze i odtwórcze</u></p> <p>Absolwenci powinni osiągnąć biegłość w zakresie słuchowego rozpoznawania materiału muzycznego, zapamiętywania go i operowania nim. B</p>	
<p><u>Umiejętności werbalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni umieć swobodnie wypowiadać się (ustnie i pisemnie) na temat interpretowania muzyki, jej tworzenia i odtwarzania. B (+C +D) 	<p><u>Umiejętności werbalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci specjalności, które zakładają to w swoich programach, powinni posiadać umiejętność tworzenia rozbudowanych prezentacji słownych w formie pisemnej bądź ustnej. B
<p><u>Umiejętności dotyczące publicznych wykonań</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni przyswoić sobie formy zachowań związane z występami publicznymi. D 	<p><u>Umiejętności dotyczące publicznych wykonań</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni w sposób wysoce odpowiedzialny podchodzić do występów estradowych i wykazywać się umiejętnością nawiązania kontaktu z publicznością poprzez wierne, płynne i przekonujące oddanie idei dzieła muzycznego. D (+C)
<p><u>Umiejętności improwizacyjne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni zdobyć umiejętności kształtowania i tworzenia muzyki w sposób umożliwiający odejście od zapisanego tekstu nutowego. B (+D) 	<p><u>Umiejętności improwizacyjne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - W przypadku, gdy improwizacja jest związana ze specjalnością studiów i jest ujęta w programie nauczania, absolwenci powinni osiągnąć wysoki poziom biegłości w improwizowaniu. B (+C)
<p><u>Umiejętności pedagogiczne (jeżeli dotyczy kierunku studiów)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Otrzymawszy podstawowe wykształcenie pedagogiczne na studiach I stopnia, studenci powinni mieć kwalifikacje do uczenia w zakresie swojej specjalności na różnych poziomach edukacji muzycznej. B + C + D 	<p><u>Umiejętności pedagogiczne (jeżeli dotyczy kierunku studiów)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jeżeli pedagogika figuruje w programie nauczania studiów II stopnia jako kontynuacja kursu na studiach I stopnia, studenci powinni osiągnąć wysoki poziom umiejętności związanych z teoretycznymi i praktycznymi zastosowaniami pedagogiki. B + C + D

Teoretyczne efekty kształcenia – wiedza	
Studia I stopnia	Studia II stopnia (jeżeli dotyczy kierunku studiów i pozostaje w zgodzie z indywidualnym charakterem programu nauczania)
<p>Znajomość repertuaru i materiału muzycznego</p> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni znać podstawowy repertuar związany ze swoją specjalnością i przynajmniej niektóre jego bardziej szczegółowe obszary, jak również (gdy zachodzi taka potrzeba) repertuar instrumentów pokrewnych. A - Absolwenci powinni znać elementy dzieła muzycznego oraz rozumieć ich wzajemne relacje, a także znać wzorce budowy formalnej utworów. A 	<p>Znajomość repertuaru i materiału muzycznego</p> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni, poprzez indywidualną pracę i poszukiwania, osiągnąć gruntowną znajomość repertuaru związanego z ich specjalnością. A - Absolwenci powinni umieć zastosować swoją wiedzę dotyczącą elementów dzieła muzycznego i muzycznych wzorców formalnych do wyrażania własnych koncepcji artystycznych. B
<p><u>Wiedza i zrozumienie kontekstu sztuki muzycznej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni znać i rozumieć podstawowe linie rozwojowe w historii muzyki oraz mieć orientację w piśmiennictwie związanym z tymi zagadnieniami. - Absolwenci powinni wykazywać się znajomością stylów muzycznych i związanych z nimi tradycji wykonawczych. - Absolwenci powinni mieć szeroką orientację w zakresie problematyki związanej z technologiami stosowanymi w muzyce (w ujęciu całościowym) i być świadomi rozwoju technologicznego związanego z ich specjalnością. - Absolwenci powinni posiadać pewien zakres wiedzy dotyczący finansowych, marketingowych i prawnych aspektów zawodu muzyka. - Absolwenci powinni być świadomi powiązań i zależności pomiędzy teoretycznymi i praktycznymi elementami studiów. A 	<p><u>Wiedza i zrozumienie kontekstu sztuki muzycznej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni dysponować poszerzoną wiedzą na temat kontekstu historycznego muzyki i jej związków z innymi dziedzinami współczesnego życia oraz nadal samodzielnie rozwijać tę wiedzę w sposób odpowiadający ich specjalności. - Na podstawie wiedzy o stylach muzycznych i związanych z nimi tradycjach wykonawczych absolwenci powinni umieć konstruować programy, które są spójne i właściwe z punktu widzenia wykonawstwa. B - Absolwenci powinni wykazywać głębokie zrozumienie wzajemnych relacji pomiędzy teoretycznymi i praktycznymi aspektami ich studiów, a także wykorzystywać tę wiedzę dla dalszego artystycznego rozwoju. B + C (+D)
<p><u>Umiejętności improwizacyjne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni znać i rozumieć pewien zakres wzorców, leżących u podstaw improwizacji. A (+B) 	<p><u>Umiejętności improwizacyjne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jeżeli improwizacja jest związana ze specjalnością i zawarta w programie nauczania, absolwenci powinni dysponować szeroką wiedzą dotyczącą wzorców leżących u podstaw improwizacji, umożliwiającą swobodne ich stosowanie w różnorodnych kontekstach. A + B

<p><u>Umiejętności pedagogiczne (jeżeli dotyczy kierunku studiów)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni być zaznajomieni w podstawowym zakresie z najważniejszymi koncepcjami pedagogiki i jej stroną praktyczną, zwłaszcza jeżeli ich specjalność jest związana z edukacją muzyczną. A 	<p><u>Umiejętności pedagogiczne (jeżeli dotyczy kierunku studiów)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jeżeli pedagogika figuruje w programie nauczania studiów II stopnia jako kontynuacja kursu na studiach I stopnia, absolwenci powinni wykazać się głębokim zrozumieniem i wysokim poziomem opanowania teorii pedagogiki. A(+B+C+D)
<p>Ogólne efekty kształcenia</p>	
<p>Studia I stopnia</p>	<p>Studia II stopnia (jeżeli dotyczy kierunku studiów i pozostaje w zgodzie z indywidualnym charakterem programu nauczania)</p>
<p><u>Niezależność</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Absolwenci powinni umieć podejmować samodzielne, niezależne prace, wykazując się przy tym: - zbieraniem, analizowaniem i interpretowaniem informacji, - rozwijaniem idei i formułowaniem krytycznej argumentacji, - wewnętrzną motywacją i własną organizacją pracy. E + C + D 	<p><u>Niezależność</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Opierając się na umiejętnościach nabytych na studiach I stopnia, absolwenci powinni stać się w pełni samodzielnymi, zdolnymi do integrowania nabytej wiedzy oraz podejmowania w zorganizowany sposób nowych, rozbudowanych i kompleksowych działań, także w warunkach ograniczonego dostępu do potrzebnych informacji. E (+B +C)
<p><u>Uwarunkowania psychologiczne</u> W różnych sytuacjach absolwenci powinni być zdolni do efektywnego wykorzystania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyobraźni, - intuicji, - emocjonalności, - zdolności twórczego myślenia i twórczej pracy w trakcie rozwiązywania problemów, - zdolności elastycznego myślenia, adaptowania się do nowych i zmieniających się okoliczności, - umiejętności kontrolowania swoich zachowań i – w razie potrzeby – przeciwdziałania lękom i stresom, jak również sprostania warunkom związanym z publicznymi występami. BC 	<p><u>Uwarunkowania psychologiczne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Opierając się na umiejętnościach nabytych w trakcie studiów I stopnia, absolwenci powinni zyskać pewność siebie i w sposób świadomy oraz poparty doświadczeniem wykorzystywać w różnych sytuacjach mechanizmy psychologiczne wspomagające ich działania. E
<p><u>Krytycyzm</u> Absolwenci powinni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykazywać umiejętność samooceny, - być zdolni do konstruktywnej krytyki w stosunku do działań innych osób, - być zdolni do podjęcia refleksji na temat społecznych, naukowych i etycznych aspektów związanych z własną pracą. E 	<p><u>Krytycyzm</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Opierając się na umiejętnościach nabytych w trakcie studiów I stopnia absolwenci powinni całkowicie przyswoić sobie umiejętność krytycznej oceny. C (+E)

<p><u>Komunikacja społeczna</u> Absolwenci powinni wykazać się umiejętnościami efektywnego komunikowania się i życia w społeczeństwie, co w szczególności dotyczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pracy zespołowej w ramach wspólnych projektów i działań, - negocjowania i organizowania, - integracji z innymi osobami w różnych przedsięwzięciach kulturalnych, - prezentowania zadań w przystępny sposób, - zastosowania technologii informacyjnych (IT). D (+C +B) 	<p><u>Komunikacja społeczna</u> Opierając się na umiejętnościach nabytych w trakcie studiów I stopnia absolwenci powinni osiągnąć popartą doświadczeniem pewność w komunikowaniu się i umiejętność życia w społeczeństwie, co w szczególności powinno przejawiać się poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - inicjowanie i pracę z innymi osobami przy wspólnych projektach i działaniach, - przewodniczenie pewnym działaniom, pracę zespołową, prowadzenie negocjacji i właściwą organizację działań, - integrację z innymi osobami w ramach różnych przedsięwzięć kulturalnych, - prezentowanie skomplikowanych zadań w przystępnej formie.D
--	---

Legenda:

- A. Wiedza i zrozumienie; B. Zastosowanie wiedzy i zrozumienia; C. Tworzenie sądów;
D. Umiejętności komunikowania się; E. Umiejętność uczenia się

Zgodnie z zaleceniami Parlamentu i Rady Europejskiej w sprawie ustanawiania europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie, przedstawionymi przez Komisję Wspólnot Europejskich, dotyczącymi stosowania europejskich ram kwalifikacji jako narzędzia odniesienia w stosunku do krajowych systemów kwalifikacji, przyjętymi 5 września 2006 roku w Brukseli, podstawowym zadaniem Akredytacyjnej Komisji Uczelni Artystycznych (AKUA) jest obecnie bez wątpienia stworzenie takich programów nauczania, które w pełni odpowiadałyby Europejskim Ramowym Strukturam Kwalifikacji i wynikającym z nich efektem kształcenia. Staramy się jednak, zgodnie z metodologią Tuning, dostroić struktury i programy edukacyjne na bazie różnorodności i autonomii, wychodząc przy tym z założenia, że autonomia i cechy charakterystyczne dla polskiego szkolnictwa artystycznego powinny być zachowane, gdyż wyniki kształcenia naszych uczelni artystycznych są oceniane w Europie bardzo wysoko.

W ramach grupy roboczej „Polifonia” Tuning powstał Tuning Template – zbiór wiadomości dotyczących wyższego szkolnictwa muzycznego w Europie, który niedługo zostanie opracowany również dla wyższego szkolnictwa teatralnego i plastycznego. Aktywność grup roboczych działających w ramach sieci tematycznej inter-artes (m.in. w sprawach dotyczących jakości kształcenia, ramowych struktur kwalifikacji) pozwala przypuszczać, że pod koniec bieżącego roku powstaną potrzebne dokumenty dotyczące

wyższego szkolnictwa teatralnego i plastycznego. Zapowiadane jest powstanie Tuning Template tych dziedzin do końca 2007 roku. Również deklaracja *Towards a European Space for Higher Arts Education* i *Towards Strong Creative Art Disciplines in Europe*, utworzone wspólnie przez AEC i European League of Institutes of the Arts (ELIA), reprezentujących ponad 600 instytucji artystycznego szkolnictwa wyższego z ponad 400 000 studentów, studiujących corocznie na I, II i III cyklu studiów pozwalają sądzić, że prace nad dostosowaniem tego typu szkolnictwa do wymagań Procesu Bolońskiego zostaną niedługo ukończone.

Na zakończenie warto dodać, że Polifonia była chyba najsprawniej i najwydajniej działającą siecią tematyczną w Europie, tworzącą tzw. Europejską Przestrzeń Szkolnictwa Wyższego. Jej 5 grup roboczych zakończyły swoje działania wydając szereg publikacji, z których najważniejsze wydają się być:

- Preparing Young Musicians for Professional Training: What Does Scientific Research Tell Us?
- Higher Music Education – Characteristics, Learning Outcomes and Competences
- Pre-College Music Education in Europe
- Today's Student: Tomorrow's Alumnus
- Curriculum Design and Development in Higher Music Education
- Guide to Third Cycle Studies in Higher Music Education
- How to Prepare for an Institutional or Programme Review in Higher Music Education
- Quality Assurance and Accreditation in Higher Music Education: Characteristics, Criteria and Procedures

Za swoją działalność Polifonia jako jedna z dwóch europejskich sieci tematycznych Erasmusa (spośród 240 istniejących) uzyskała od Komisji Europejskiej tytuł *Erasmus Success Story*.

Tłumaczenie polskie Polifonia Dublin Descriptors.

Kwalifikacje oznaczające zakończenie pierwszego cyklu studiów są przyznawane studentom, którzy:

1. W zakresie swojego kierunku studiów muzycznych wykazują umiejętności, wiedzę i orientację zdobytą na bazie edukacji muzycznej na poziomie średnim, podjętą w ramach lub równoległe z edukacją ogólną, i równocześnie reprezentują poziom typowy dla studiów zaawansowanych, a ponadto w zakresie podstawowej specjalności uwzględniają najnowsze trendy wynikające z doświadczeń osób przodujących w danej specjalności.
2. Potrafią wykorzystać swoje umiejętności, wiedzę i orientację w sposób wskazujący na profesjonalne podejście do swojej pracy albo zawodu, a także posiadają kwalifikacje w zakresie działalności praktycznej (wykonawczej) i (albo) twórczej, pomocne w podejmowaniu rozważań teoretycznych oraz rozwiązywaniu problemów związanych z daną specjalnością.
3. Wykazują zdolność zbierania i interpretowania odpowiednich danych (zazwyczaj w obrębie specjalności), służących do formułowania opinii i sądów w zakresie swojej praktycznej i (albo) twórczej działalności, uwzględniających refleksje dotyczące kwestii artystycznych i (jeżeli jest to związane z kierunkiem studiów) społecznych, naukowych lub etycznych.
4. Potrafią przekazywać informacje i idee artystyczne, formułować myśli, prezentować problemy i ich rozwiązania w sposób zrozumiały dla specjalistów i osób niezwiązanych z daną dziedziną.
5. Rozwinęli umiejętności uczenia się oraz umiejętności praktyczne i (albo) twórcze, konieczne do kontynuowania studiów o dużym stopniu autonomii, ukierunkowanych bardziej indywidualnie.

Kwalifikacje oznaczające zakończenie drugiego cyklu studiów są przyznawane studentom, którzy:

1. Wykazują umiejętności, wiedzę i orientację osiągnięte na bazie studiów I stopnia, lecz w stosunku do nich rozszerzone oraz wzbogacone, umożliwiające absolwentom wykazanie się oryginalnością w rozwijaniu i (albo) stosowaniu idei w sferze praktycznej i (albo) twórczej, często w wymiarze badawczym.

2. Potrafią zastosować swoje umiejętności, wiedzę i orientację oraz zdolność rozwiązywania problemów w nowym lub nieznanym otoczeniu w szerszym (albo multidyscyplinarnym) kontekście związanym z ich specjalizacją.
3. W sferze praktycznej i (albo) twórczej wykazują zdolność do zintegrowania wiedzy i umiejętności trafnego interpretowania złożonych zjawisk i problemów, a także wykazują zdolność do wydawania opinii i sądów na podstawie niepełnych lub ograniczonych informacji oraz do łączenia tych sądów z refleksją dotyczącą artystycznej bądź (jeżeli jest to związane z kierunkiem studiów) społecznej i etycznej odpowiedzialności.
4. Poprzez praktyczną i (albo) twórczą działalność potrafią zrozumiale i jednoznacznie przekazywać profesjonalnym i nieprofesjonalnym odbiorcom swoje rozwiązania i przemyślenia oraz (jeżeli jest to związane z kierunkiem studiów) wiedzę i jej przesłanki.
5. Rozwinęli takie umiejętności uczenia się oraz umiejętności praktyczne i (albo) twórcze, które pozwolą im kontynuować autonomiczne studia, ukierunkowane w sposób samodzielny.

Kwalifikacje oznaczające zakończenie trzeciego cyklu studiów są przyznawane studentom, którzy:

1. Wykazują głęboką i uprofilowaną orientację w zakresie swojego kierunku studiów i mistrzostwo w zakresie operowania umiejętnościami i metodami badawczymi związanymi z własną specjalizacją.
2. Wykazują umiejętności tworzenia, projektowania, stosowania i adaptowania metod badawczych oraz czynią to z artystyczną i naukową rzetelnością.
3. Przyczynili się do rozwoju danej dyscypliny przez zaprezentowanie oryginalnego rozwiązania problemu artystycznego lub stworzenie wartościowego dzieła zasługującego na narodowe lub międzynarodowe uznanie i rozpowszechnienie.
4. Są zdolni do krytycznej analizy, oceny oraz syntezy nowych i złożonych idei, koncepcji, a także procesów artystycznych.
5. Potrafią komunikować się ze swymi kolegami, z artystyczną i akademicką społecznością oraz z szeroko pojętym społeczeństwem w sprawach dotyczących swojej dziedziny.
6. Można od nich oczekiwać, że w kontekście zawodowym i akademickim, w obrębie społeczeństwa opartego na wiedzy, odegrają kreatywną rolę w społecznym i kulturalnym rozwoju.

Słownik terminów

Kwalifikacja – oznacza formalny wynik procesu oceny i uznawania uzyskany w sytuacji, w której właściwy organ stwierdza, że dana osoba osiągnęła wynik nauczania zgodny z określonymi standardami;

Krajowe ramy kwalifikacji – oznaczają instrument służący do klasyfikowania kwalifikacji zgodnie z zestawem kryteriów dla określonych osiągniętych poziomów nauczania;

Wyniki nauczania – oznaczają określenie tego, co uczący się wie, co rozumie i co jest w stanie zrobić (zademonstrować) po ukończeniu procesu uczenia się i są definiowane poprzez wiedzę, umiejętności i kompetencje;

Wiedza – oznacza wynik przyswajania informacji poprzez uczenie się. Wiedza jest całokształtem faktów, zasad, teorii i praktyk powiązanych z dziedziną badań lub pracy. Wiedza teoretyczna i faktograficzna;

Umiejętności – oznaczają zdolność do stosowania wiedzy i korzystania z know-how w celu wykonywania zadań i rozwiązywania problemów. Umiejętności określa się jako kognitywne (myślenie logiczne, intuicyjne i kreatywne) i praktyczne (zręczność manualna, korzystanie z metod, materiałów, narzędzi i instrumentów);

Kompetencja – oznacza udowodnioną umiejętność korzystania z wiedzy, umiejętności i zdolności osobistych, społecznych i/lub metodologicznych, w sytuacjach związanych z pracą zawodową lub nauką oraz w rozwoju zawodowym i/lub osobistym. (Odpowiedzialność i niezależność);